

PRIKAZI I OSVRTI

GRAČANIČKI GLASNIK
časopis za kulturnu historiju

Broj 56
Godina XXVIII
Novembar, 2023.
[str. 315-318]

© Monos 2023

Mujo Avdić, Bitka na Karušama, bosanski Bedr, mart 1993. godine

„Planjaks“ Bobare Tešanj, 2022.

Po mišljenju mnogih, ova knjiga je od kapitalnog značaja za rasvjetljavanje jedne od najvećih bitaka koje su vodili borci ARBiH u posljednjem ratu na dobojskim prostorima, na ušću rijeke Usore u Bosnu, lokalitet Karuše, Mjesna zajednica Matuzići. Bitka je trajala puna tri dana—od 18. do 21. 3. 1993. godine i svojim ishodom donijela preokret u ratu na tom prostoru. Autor knjige je neposredni sudionik tih događaja, koji je bio jedan od ključnih aktera u zapovjednom lancu Slavne 203. motorizovane brigade Doboj-Bosna, koja je i iz ove bitke izašla kao pobjednik.¹ Kao neposredni sudionik tih događaja, u ulozi ratnog komandanta, autor se u ovoj knjizi pojavljuje kao autentični svjedok koji svoje svjedočenje ispisuje na osnovu svojih originalnih zapisa i bilješki iz rata, a ne na osnovu sjećanja, koje obično, u ovakvim slučajevima, nagriza zaborav ili „naknadna pamet“. Kao osnova za pisanje poslužili su mu njegovi ratni rokovnici (ukupno 21 sveska) na čijim je stranicama, precizno, oficir-

1 Da bi se bolje razumjela ova knjiga, ispisujemo još nekoliko ključnih podataka o autoru: rođen je 1957. godine u Matuzićima, osnovnu školu završio je u Makljenovcu -Vila, gimnaziju u Doboju, Pedagošku akademiju u Tuzli, a Fakultet za fizičku kulturu u Sarajevu. Stekao je solidno vojničko znanje služeći JNA i u Školi rezervnih oficira u Bileć.. Dio agresije na Bosnu i Hercegovinu radio je kao prosvjetni radnik. Već u ranoj fazi agresije, 1992. godine, kao rezervni kapetan stavio se na raspolaganje organizatorima otpora i odbrane zemlje. Bio je prvi ratni komandant na slobodnim prostorima Doboja (današnji teritorij Općine Doboj Jug). Komandovao je četom, odredom, združenim odredom TO Doboj, a po formiranju jedinica ARBiH postavljen je na dužnost pomoćnika komandanta za moral u 203.slavnoj mtbr „Doboj Bosna“ obavljao je dužnost pomoćnika komandanta za moral,a potom i odgovornu dužnost načelnika pomenute brigade. Bio je teško ranjen 19. 8. 1992.godine prilikom ofanzivnih akcija agresorske vojske RS kodnih naziva “Kupa 1“ i „Kupa 2“.Od 8.septembra 1995.godine obnaša dužnost operativca 37 divizije kopnene vojske ARBiH sve do demobilizacije 24.aprila 1996.godine.Vraća se u OŠ u Matuziće gdje je radio i prije rata. U međuvremenu, unaprijeđen je u čin majora. Kao ratni komandant, penzionisan je 2007. godine. U više navrata biran je za vijećnika u Opštinskom vijeću Doboj Jug.Za svoj rad i doprinos u odbrani BiH više puta je pohvaljivan i nagrađivan,pogotovo u radu na sportskoj edukaciji i odgoju djece i mladih i saradnji sa udruženjima građana. Ovom knjigom dao je značaja doprinos memoaristici i razumijevanju borbe za državu Bosnu i Hercegovinu u dobojskom kraju.

ski, bilježio sva dešavanja oko sebe tokom rata, svaki detalj, hronološki, svaki značaj-niji događaj... Dakle, ispisivao je svoje strane u rijetkim časovima odmora ili privremenim zatišjima na linijama odbrane, opisivao je takoreći rat dok je taj rat trajao. Radi o izvanrednom dokumentarističkom štivu koje bi moglo biti dobra osnova za ekranizaciju i ove bitke. Šta više, sve što je „ona druga strana“ i njena propaganda o bici iznosila, objavljivala i pisala, našlo se takođe u ovoj knjizi, štivu neprocjenjive vrijednosti.

Šta je presudilo da knjiga ne izađe ranije?

Činjenica je da je Bitka na Karušama preokrenula dalji tok ratovanja, dajući dodatni moral borcima Armije Bosne i Hercegovine, te da se proučavala i na nekim visokim vojnim učilištima izvan Bosne i Hercegovine, kao primjer kao se bitke dobijaju samo odvažnošću i herojstvom onih koji se brane, bez obzira na silinu udara i nadmoć napadača u ljudstvu i tehnici. Nije slučajno autor u podnaslovu ove knjige „Bitka na Karušama“ stavio i sintagmu „bosanski bedr 1993. godine“. Bolji poznavao ci ratnih prilika oko Doboja potvrdit će da asocijacija na čuvenu Bitku na Bedru iz islamske tradicije nije pretjerana i da itekako ima smisla povlačiti neku paralelu.

U svakom slučaju, ovom knjigom autor je spasio od zaborava jedan segment bosanskog otpora i herojstva pred Dobojem u najtežem i sudbonosnijem vremenu novije povjesti. Kamo sreće da su i ostali uspjesi boraca ARBiH, poput briljantnih uspjeha bh patriota Gradačca, Maglaja, Sarajeva, Tuzle, Travnika, Olova, Goražda, Bihaća, Mostara i drugih ratišta istraže i istinito opišu radi budućih generacija koje moraju znati historiju da im se ne bi ponovila kao što se desilo prethodnim i dešava sadašnjim generacijama.

Zašto ova knjiga do sada nije objavljena? Zato što su se do tančina i brižljivo provjeravale sve činjenice iz rukopisa, koji

je, inače napisan prije 20 godina—da se ne bi potkrala bilo kakva greška. Osim toga, autor je kao vrstan pedagog, oficir i čovjek iz naroda, bio svjestan da je za objavljivanje ovakvog i sličnog, uvijek osjetljivog štiva, potrebna određena vremenska distanca. I u ovom slučaju to se pokazalo opravdanim.

O bitki na Karušama, u ovoj knjizi našli su se i pisani tragovi „one druge strane“ iz pera „njihovih vojnih stratega i komandnata“ poput pukovnika JNA Slavke Lisice, koji je u svojim memoarima i putem raznih medija javno priznao poraz na Karušama, šta više, navodeći da je generalno (vojska RS) izgubila rat svojom pohlepom.

Knjiga sadrži brojna svjedočanstva i izjave direktnih aktera bitke, pripadnika ARBiH (vojnika i oficira), obiluje takođe novinskim zapisima iz tog vremena, bilteni ARBiH, „Glasnik Slobodnog Doboja, ali i crtice o obilježavanju ove bitke nakon potpisivanja Deytonskog mirovnog sporazuma („Avaz“, „Oslobođenje“, „Naša riječ“).

BITKA NA KARUŠAMA JE ODREDNICA NASTANKA NOVOFORMIRANE OPĆINE DOBOJ JUG

U posebnom poglavlju, na desetak stranica, autor se osvrnuo na postdejtonski razvoj današnjeg prostora Općine Doboj Jug, gdje u povjesnom značaju bitka na Karušama zauzima vodeće mjesto. S tim u vezi, briljantni uspjesi jedinica ARBIH i rezultati ove bitke su od marta 1998. godine kada je i konstituisana ova lokalna uprava i formalno ugrađeni u njene temelje jer su i odlučujuće doprinijeli njenom nastanku. Bitka na Karušama je, zapravo, odrednica nastanka novoformirane Općine Doboj Jug.

Općina Doboj Jug se simbolično odužila palim borcima i šehidima tokom posljednjeg rata, a boračke organizacije od 1996. godine baštine tradicije odbrambeno-oslo-

bodilačkog rata, dajući posebno akcenat u obilježavanju 21. marta Dana bitke na Karušama. Taj dan je Općinsko vijeće prihvatilo kao Dan Općine Doboj Jug, a po ovom datumu dobila je ime i osnovna škola u Matuzićima.

Sa 16 kolor fotografija u knjizi ilustruje se pregled razvoje te općine u proteklih 25 godina, uz napomenu da je danas Općina Doboj Jug poželjna i prihvatljiva destinacija za investitore i biznis, te da je ova sredina mjesto ugodnog življenja.

IZ RECENZIJAKNJIJE

U svojoj recenziji ove knjige, brigadir ARBiH Mustafa Cerovac, inače komandant Operativne grupe 7-Jug ARBiH i u vrijeme odigravanja bitke, posebno je pohvalio autora koji je opisujući događaje i ličnosti prikazao veliki stepen zajedništva ARBiH-naroda i političke vlasti tokom čitavog rata, pa i u vrijeme bitke kojom se knjiga bavi.

Sličnog je stava i Mensur Brkić, načelnik štaba 203. brdske motorizovane brigade "Doboj-Bosna" ARBiH, koja je iznijela sav teret bitke, istakavši herojstvo svojih boraca, sadejstvo sa 110. brigadom HVO Usora, ali i značaj pravovremenih i mudrih odluka koje je komanda ove brigade donosila uoči, za vrijeme i poslije bitke, kao i tokom cijelog rata rata.

Mr. sc. Sakib Kurtić, takođe jedan od rezenzenata knjige je naveo da se radi o originalnom dokumentu bosanskohercegovačke ratne historiografije koji će zauzeti posebno mjesto u mnogim bibliotekama, historiografskim institutima u cilju sagledavanja sistema komandovanja i rukovođenja i neposrednog borbenog djelovanja

jedinica ARBiH u bici koja je polučila ogroman uspjeh u ranoj fazi rata, ali davala moral i brojnim jedinicama ARBiH širom ratišta sve do kraja rata ističe mr.sc.Sakib Kurtić..

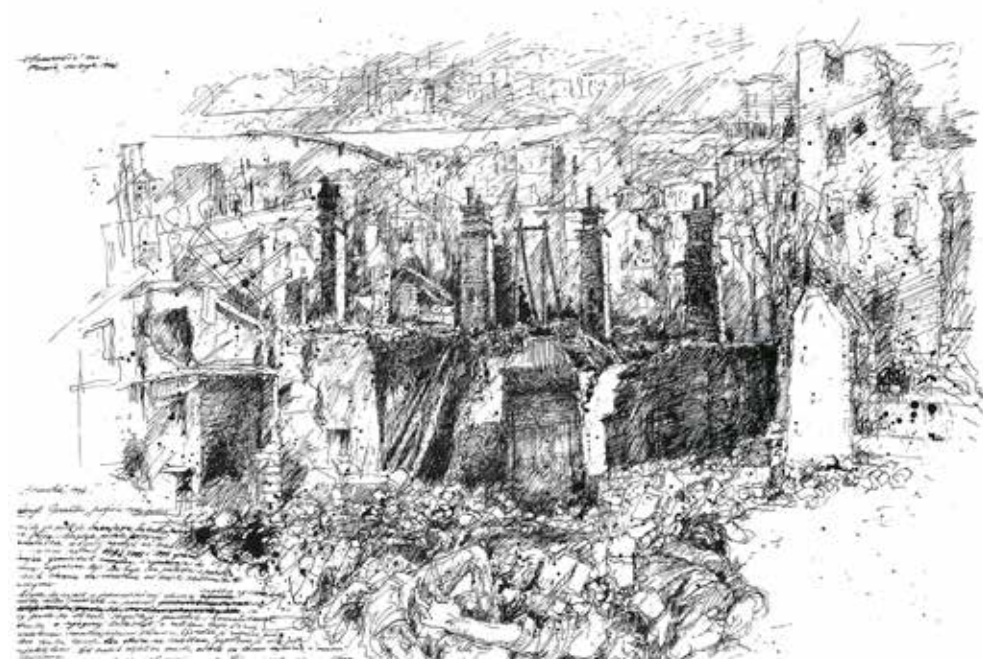
Veoma važan i posebno značajan je dio knjige koji sadrži izjave agresorskih vojnika i starješina iz bitke na Karušama. U tom kontekstu, čitajući knjigu i upoređujući činjenice, stiče se dojam kao da je jedna te ista osoba u isto vrijeme učestvovala u bici i na jednoj i na drugoj strani, što daje poseban kvalitet knjizi.

Čitajući knjigu, posebno pada u oči neraszmjeran odnos materijalno-tehničkih sredstava i ljudstva na strani srpskih snaga u odnosu na snage Armije BiH, koje su, opet, imale veliku prednost kada je u pitanju borbeni moral i patriotizam. U danima bitke na Karušama oni su bukvalno iza svojih leđaimali svoj narod (familije,porodice,komšije) koje je trebalo odbraniti.

Zasigurno ova knjiga odslikava „najveću grobnicu“ oklopnih sredstava na veoma malom prostoru, takozvanom „špicu“ u međurječju rijeka Usore i Bosne, nadomak ušća na Karušama i to samo u jednom danu—čime se posebno naglašava herojstvo branilaca.

U pristupu temi, autor je pokazao zavidan nivo znanja, što u vojno-metodološkom smislu, potvrđuje vojna terminologija i stil njegovog pisanja. Isto tako, njegovi su zaključci na taktičkom i operativnom nivou, veoma relevantni i stručno prihvatljivi, mišljenje je generala ARBiH Džemala Mervana, jednog od rezenzenata ove knjige.

Miralem Begić

„Zaštićena zona“ Goražde, proljeće, 1994. (M. Ekmečić, „Genocid nad Bošnjacima 1992-1995. – crtežom i tekstom“, Galerija portreta Tuzla, Bosanska riječ, Wupertal, 1996. 147)